

VSEBINA

KRIŽEM KRAŽEM PO INDIJI	3
OD LJUBLJANE DO OBREDOV OB REKI GANGES	3
MEŠANICA JOGE IN HIMALAJSKEGA TURIZMA -RISHIKESH IN NAGA BABA KOT IZJEMNA INDIJSKA INSTITUCIJA	13
IZJEMNE ZNAMENITOSTI NEW DELHIJA.....	22
STOLP QUTB MINAR.....	22
GROBNICA VLADARJA HUMAYUNA.....	29
RDEČA TRDNJAVA IN MOŠEJA JAMA MASJID.....	34
VEČNI MAHATMA GANDHI	37
ODLIČNE INDIJSKE UNIVERZE IN ZAPUŠČENI MESTNI OTROCI.....	51
NEZEMELJSKA LEPOTA TAJ MAHALA.....	56
TRAVESTITSKI MUZIKANT IN STARODAVNA PRESTOLNICA	60
JAIPUR - EKSPLOZIJA BARV, RADOSTI IN NOROSTI	63
GOA - »SMISEL ŽIVLJENJA JE LEŽANJE NA PLAŽI«	67
NAJBOGATEJŠE INDIJSKO MESTO Z OGNJEM NA PLOČNIKU	74
ZNAMENITO JAMSKO SVETIŠČE.....	92
ZGODOVINSKI PREGLED	99
KRONOLOGIJA	102
POGLAVJA IZ INDIJSKE STARODAVNE DEDIŠČINE.....	115
ARIANCI IN LITERARNI OPUS VED.....	115
KASTE.....	119
POGLAVJA IZ OBDOBJA MUSLIMANSKIH VDOROV IN PREVLADE.....	121
SHIVAJI IN MARATASI.....	121
SIKI.....	123
ZAHODNA KOLONIZACIJA IN BRITANSKO OBDOBJE.....	126
NEODVISNA INDIJA	137
NEHRUJEVO OBDOBJE.....	137
GIBANJE HINDUTVA.....	139
OBLIKOVANJE PAKISTANA.....	141

INDIJSKO PREBIVALSTVO	144
VERSKO-KASTNO-ETNIČNA STRATIFICIRANOST IN DIFERENCIRANOST INDIJSKE DRUŽBE.....	160
HINDUIZEM.....	160
HINDUJSKI BOGOVI	164
HINDUJSKI KULTI IN GIBANJA.....	174
NEKAJ HINDUJSKIH KASTNIH SKUPNOSTI	176
<i>Kasta bramanov</i>	176
<i>Kasta kšatrijev</i>	180
<i>Kasta vaišijev</i>	181
<i>Kasta sudrov</i>	184
DŽAINIZEM.....	189
INDIJSKI BUDIZEM.....	193
SIKIZEM.....	200
INDIJSKI MUSLIMANI.....	205
KRŠČANSTVO V INDIJI.....	215
ZOROASTRIANIZEM.....	217
CELOVITI ANTROPOLOŠKI PREGLED VSEH SKUPNOSTI V INDIJI	220
TERITORIALNA PORAZDELITEV	222
SOCIALNA ORGANIZIRANOST IN DRUŽBENE ZNAČILNOSTI	226
VERSKA DIFERENCIRANOST INDIJSKIH SKUPNOSTI.....	233
JEZIKOVNA SESTAVA	234
GOSPODARSTVO IN POKLICI.....	245
NEKAJ PRIMEROV INDIJSKIH SKUPNOSTI	246
O INDIJSKEM NARODNEM ZNAČAJU	252
INDIJSKA RAZNOLIKOST IN VLOGA MNOŽIČNIH MEDIJEV V GRADITVI SKUPNE INDIJSKE ZAVESTI	254
KOOPERATIVNOST INDIJSKE KOLEKTIVNE IN INDIVIDUALNE PSIHE.....	270
INDIJSKO RAZUMEVANJE HIERARHIJE, KORUPCIJE IN DEMOKRACIJE	275
BOGASTVO KOT TEMELJNO VODILO OBNAŠANJA	282
TEHNOLOŠKO-RAČUNALNIŠKA NAPREDNOST, KREATIVNOST IN SOCIALNO-KULTURNA ARHAIČNOST INDIJCEV	288
POLITIČNI SISTEM.....	295
FEDERALNI NIVO INDIJE	296
NIVO POSAMEZNIH INDIJSKIH DRŽAV.....	298
ZVEZNA OZEMLJA	301
LOKALNE VLADE.....	302
PANCHAYATI.....	303

INDIJSKI GOSPODARSKI ČUDEŽ	304
VMEŠAVANJE DRŽAVE V GOSPODARSTVO DO 80-IH LET	
20. STOLETJA	304
REFORMSKI ZAČETKI V OSEMDESETIH LETIH.....	307
LIBERALNE REFORME - PRVA FAZA.....	310
LIBERALNE REFORME - DRUGA FAZA.....	317
INDIJA IN KITAJSKA	329
NASTANEK KITAJSKE KOT GOSPODARSKE VELESILE	331
REFORMA PODEŽELJA.....	332
REFORMA DRŽAVNIH PODJETIJ	334
POSEBNA GOSPODARSKA OBMOČJA	337
OCENA KITAJSKEGA IN INDIJSKEGA GOSPODARSKEGA ČUDEŽA	338
ZGODOVINSKA DEDIŠČINA INDIJE IN KITAJSKE TER POGLED	
NAPREJ.....	342
INDIJSKO-KITAJSKI ODNOSI	359
PRVA DESETLETJA OBSTOJA INDIJE IN KITAJSKE.....	359
ODNOS DO KITAJSKE V INDIJI.....	363
ODNOS DO INDIJE NA KITAJSKEM	370
ODNOS DO DRUGIH DRŽAV IN REGIJ	375
POGLED NAPREJ.....	380
INDIJA IN EVROPSKA UNIJA	382
AZIJA IN EVROPSKA UNIJA.....	382
TRGOVINSKO IN GOSPODARSKO SODELOVANJE INDIJE IN	
EVROPSKE UNIJE	384
STRATEŠKO PARTNERSTVO MED INDIJO IN EVROPSKO UNIJO	391
OBLIKOVANJE NOVIH IDENTITET EVROPSKE UNIJE IN INDIJE	
V POGOJIH GLOBALIZACIJE.....	395
LITERATURA.....	401

KRIŽEM KRAŽEM PO INDIJI

OD LJUBLJANE DO OBREDOV OB REKI GANGES

Januarski »izlet v neznano« je na fakulteti postajal že tradicija. Začelo se je sicer z japonsko ekskurzijo pred dvema letoma, ko se je nekaj kolegov profesorjev pridružilo moji skupini podiplomcev Ameriških in svetovnih študij, potem pa se je lani v Izraelu skupina precej povečala.

Letos nas je bilo že okoli 20, skupaj s podiplomci preko 30.

»Prekaljenost udeležencev« v smislu, da nas je večina že potovala skupaj, je še povečala prešernost razpoloženja začetnih ur, ko smo postajali na brniškem letališču in čakali preostale potnike proti Carigradu še na zagrebškem.

Bela snežna preproga je dodatno pogrevala vesela pričakovanja glede prihoda v tople kraje – na našem »jedilniku« je bila namreč Indija. In glede na dejstvo, da smo imeli v potovanje vključena tudi dva notranja leta, njen kar dovršen del.

V skladu s tem, da smo na fakulteti razmišljali o oblikovanju indijskih študij, smo imeli na programu tudi tri ključne indijske univerze, poleg tega pa še kopicico drugih dogodkov.

Skratka, pred nami je bila obilica prijetnih dogodivščin v veseli družbi.

Malce pogleda nazaj do mojega zadnjega zapisa, ki je bil iz prav tako prijetno toplih afriških držav – Namibije, Bocvane in Zambije. Moni iz hotela Moni v Windhoeku, ki sem si jo najbolj zapolnil po njenem devet ali še več mesečnem čakanju na prtljago na enem od afriških otokov, se mi je še kdaj pa kdaj javila, prav tako njen prijazen šef recepcije.

Preteklih nekaj mesecev je najbolj zaznamovala žalostna izguba najinega dragega družabnika na Jakičevem – izjemnega zlatega prinašalca Bera. Njegovo svobodo gibanja je presekal udarec avtomobila na cesti pri bencinski postaji na Rašici. Z Miro sva objokovala in obžalovala izgubo dragega bitja, ki je cele noči preležalo pred vrati najine hišice. Ber naju je čuval, razveseljeval, zvečer pred spanjem razneževal, ko je čakal, da ga pokrijem z odejo, iz katere je potem ven kukala le še njegova široka glava s pametnimi očmi. Pa njegove mogočne šape, ki sem jih vedno stiskal, kot da bi se rokoval s prijateljem.

Sosed Jožko ga je nato zagrebel pod ovinkom ceste do najine hišice in Mira je na položenih kamnih na njegovem grobu puščala rože in cvetlične veje, na pragu, kjer je ponoči vedno ležal, pa sva mu prižigala sveče.

»Ber, kako bom pogrešal najine jutranje sprehode ob reki v dolini, ko sem urno koračil vzdolž njenih tolmunov in zavojev, ti pa si neumorno preobračal vse grmovje ob njeni strugi in plašil srnjad, ki se je zatekla vanj. In sto drugih stvari, ki smo jih počeli skupaj.«

Seveda je bilo tudi od oktobra 2008 do januarja 2009, ko smo leteli proti Indiji, vmes še kar nekaj potovanj.

Natančneje dve in to v decembru.

Začetek decembra je pač vedno belgijski in tokrat smo za mene vsakoletni Bruge in Gent zamenjali z zanimivim izletom v pristaniško mesto Oostende na atlantski obali. Od tam smo se z obalnim tramvajem odpeljali v ljubko turistično mesto, ki je počivalo na široki peščeni obali, kot bi bilo Rio de Janeiro. S to majhno razliko, da so jo obličali negostoljubni, umazani in večno mrzli valovi Atlantika.

Seveda je bila največ vredna spet izjemna družčina mojih študentov, ki jih je bilo to leto skoraj za polovico več kot običajno – skoraj 60. Govorim o številu vpisanih na podiplomski študij, v Belgijo nas je krenilo samo 20. Za seboj smo imeli dolgo serijo zanimivih obiskov po Ljubljani in Sloveniji – od zaporov Dob, ameriške volilne noči, turške rezidence z izjemno pogostitvijo, do razstreljevanj avtomobilov v Gotenici. Tako smo bili že usklajena homogena skupina in jaz sem bil le en njen člen. Upal sem, da me bo vsaj del teh mladih in dragih kolegov spremljal tudi na kanadskem mesecu v Winnipegu.

Ne pretirano ubrano petje (dretje) karaok v našem disku pod hostlom v Bruslju, me je kot vsako leto pustilo s počenim grlom. »A je bilo vredno!«

Potem sem si napravil svojevrsten recept za ozdravitev grla in prehlada, ki mu je sledil, in sicer v obliki podaljšanega vikenda v Kampali na ekvatorju. Se razume, da v hotelu Africana, z meni tako dragim bazenom (glej ugandske prigode v drugem delu prve knjige *Svet na dlani*). Nerodno je bilo samo to, da mi je gospa Mirjam iz Airpassa dobila karte preko Dubaja, kar je bila mnogo daljša pot. Praktično vsaj dvakrat daljša. Da ne omenim, da sem šele tik pred odhodom iz Kampale odkril, da moram na dubajskem letališču prebiti celo noč od polnoči do desete ure zjutraj.

Vseeno so bili dnevi in večeri v Kampali čisto prijetni. Res pa, da nisem počel prav nič.

»Hura, ni mi treba nič pisati! Popolne počitnice!«

Sicer pa tudi, če bi hotel pisati, ne bi imel o čem. Hotel sem zapustil le takrat, ko sem odšel v bližnji trgovski center po nakupih za moje drage in prijatelje, pa ko sem z ugandskimi prijatelji odhajal na večerje.

Čez dan pa sem se kopal oziroma pridno in dolgo plaval v velikem bazenu, ki sem ga skoraj cel teden imel le zase, se sončil ter ob mizicah popravljal moje zapise iz Islandije in afriških držav.

»Naslednja knjiga zbirke *Svet na dlani* bo verjetno imela Afriko za osrednjo temo. Pa seveda Islandijo in Indijo.«

Da, uspelo mi je dokončati in izdati velikansko osmo knjigo zbirke *Svet na dlani* z naslovom *Z znanjem na potovanje*. Naslov naj bi namreč izviral iz obsežnega prvega dela knjige, v katerem sem res dobro razdelal metodologijo proučevanja držav. Knjiga je imela skoraj tisoč strani teksta, pa še 220 strani fotografij, kar je bilo daleč največ doslej.

»Moram prenehati izdajati tako debele knjige. Deveta ne sme imeti prav veliko več od 500 strani,« sem sprejemal dobre sklepe na poletu za Indijo. »Letos poleti bom v Winnipegu dokončeval še Izrael, saj mi je kolega Miki nanosil že toliko knjig, da jih bom lahko nekaj časa proučeval. Raje ne pomislim, koliko jih imajo šele v ogromni knjižnici Univerze Manitoba. Potem pa bi se bilo dobro čim prej lotiti pisanja o Indiji. Pa Afriki. Žal je videti, da mi garanja v winnipeški knjižnici ne bo zlepa zmanjkalo,« sem malce vesel, malce žalosten ugotavljal.

Winnipeg bi bil namreč lahko zelo počitniški, saj bi se poleg s športom lahko mnogo več ukvarjal z obiskovanjem znancev in prijateljev v Winnipegu, izleti ali počitnikovanjem na lepih in neštetihih okoliških jezerih, potovanju po bližnji in daljni kanadski in ameriški okolici itd.

»A dokler bom 'klepal' knjige v zbirki *Svet na dlani*, pa seveda številne druge, moram pač tlačaniti v winnipeški knjižnici!«

Zanimivo je bilo, da je bilo na poletu oziroma indijski ekskurziji kar nekaj kolegov, ki so bili z menoj v Kanadi. Andrej in Sanda izpred dveh let, Marko s soprogo izpred treh, Tajana izpred štirih.

Še posebej »Tajanina generacija«, ko so bili zraven še Matevž, Djuro in drugi žurerji, je bila najbolj zabavna, saj smo številne noči prebili v znamenitem disku Kojot, zabavah, piknikih.

Še ena zanimivost letošnje »ekskurzije v neznano« - več ali manj smo imeli že določeno našo naslednjo smer. Če smo sedaj tri leta leteli proti vzhodu, naj bi naslednje leto na jug, na toplo afriško atlantsko obalo - v Gambijo. Enkrat sem na postanku v Frankfurtu odkril agencijo, ki je imela tja čarter polete z bivanjem v hotelu, potem je kolega Samo odkril prijatelja, ki naj bi poznal gambijskega notranjega ministra.

»Kakšno univerzo pa bom tudi odkril, če se enkrat prej odpravim tja na predhodno 'sondiranje terena'!«

Storil sem že tudi korak v to smer in na dan odhoda v New Delhi po manjših zapletih uspel dobiti prosto mesto na zadnji možni datum za obisk Gambije - 12. februar.

»Zamudil bom sicer prve tri ali štiri dni šole, ampak prvič lahko v razred pošljem asistenta, da najavi literaturo in sistem dela.«

Je pa ostal še en če – agencija še ni potrdila prostega mesta v hotelu, kar bom izvedel šele ob vrnitvi iz Indije.«

Zimski mesec počitnic je bil tako zapolnjen z Indijo, z malo počitnikovanjem na Jakičevem ter »če« izletom v Gambijo.

V New Delhi smo prileteli ob 5. uri zjutraj. Pozdravila nas je prijetna januarska temperatura 13 °C, a v nekako megleno onesnaženem ozračju, ki je v New Delhiju ostalo ves čas našega bivanja.

»Tu pa ne bi hotel biti v juliju ali avgustu, ko se temperature povzpnejo preko 30 °C,« sem se hitro odločil, še preden sem spoznal betonsko, cestno in vso ostalo džunglo tega več kot 10 milijonskega azijskega velemesta. Razen prostornega središča novega dela New Delhija, kjer je postavljen parlament in vladne palače, je ves preostali del mesta na nivoju mest in držav v razvoju, kar seveda Indija je. Neskončno prerivanje avtomobilov, pešcev, motoristov, pa še kakšne krave in kolesarji New Delhija prav gotovo ne naredijo za neko zeleno mesto dela in bivanja. Na vse to se spuščajo še plasti prahu, vsesplošne umazanije, onesnaženega ozračja in okolja nasploh. Urejene zelenice, cvetlične grede praktično nikjer ne vidiš, vse je obupno razbito in raztreščeno, preplavljeno z žuborenjem ljudi, živali in pločevine. Povejmo nekaj podatkov. Vsak dan New Delhi proizvede okoli 600.000 metričnih ton odpadkov in umazanije, katerih večji del sploh ne pobirajo in ostanejo tam, kjer jih odvržejo. Vsak dan v velemestu primanjkuje okoli 600 milijonov litrov vode. K temu dodajmo še, da tri milijone njegovih prebivalcev prebiva v slamih, 3,5 milijona pa kar v šotorskih in zabojničarskih kolonijah na mestnih pločnikih in zelenicah. Kar polovica njegovih tovarn je postavljena v predelih (stanovanjskih, rekreacijskih itd.), kamor industrija ne sodi (Varna 2005, 205).

V zori prebujajočega dne smo našli odprti dve svetišči – hinduističnega in sikhovskega ter seveda vanju hvaležno vstopili, saj je bil naš hotel še zaprt. V obeh je potekala jutranja molitev, ki se je medsebojno razlikovala tako kot arhitektura obeh svetišč.

Hinduistično svetišče Lakshmi Narayan ali Birla Mandir je 1938. leta zgradil znani indijski tovarnar B. Birla, odprl pa ga je sam Mahatma Gandhi pod pogojem, da imajo vstop vanj pripadniki vseh kast, še posebej najnižje kaste nedotakljivih. V njem so prisotni skoraj vsi bogovi hindujske mitologije, vodi pa jih bog Narayan (Višna, ohranjevalec v hindujski trojki) in njegova družica Lakshmi, ki je boginja uspeha in sreče. Že na pogled vidimo (glej fotografijo svetišča), da je svetišče Birla tudi arhitekturno zelo posrečeno – neka-ko kipeče v višave, kar še posebej ponazarjajo njegovi stolpi, visoki skoraj 50 metrov (www.shubhyatra.com/delhi/lakshmi-narayan-temple.htm).

Sikhovsko svetišče v Delhiju je znano po tem, da je istočasno tudi muzej posvečen velikemu sikhovskemu generalu Baba Babel Singhu, ki je 1783. leta osvojil Delhi. Sicer pa je najbolj sveto sikhovsko svetišče postavljeno v Amritsaru, v državi Punjab na severozahodu Indije, kjer prebiva večina indijskih Sikhov. Že njegovo ime Zlati tempelj pove, da je deloma prekrit z zlato folijo, kar mu glede na to, da je postavljen na majhnem otočku, ki je z marmornato pešpotjo povezan s celino, daje prečudovit videz.

Še nekaj besed o sikhovski veri. Predstavlja vezni člen med hinduizmom in islamom. Ustanovil jo je Nanak (1469–1539), mistik, ki je verjel, da bog presega verske razlike.

Ker je na sikhovsko vero vplivala pobožnost baktijskega hinduizma in sofijskega islama, poudarja povezanost, resnico in kreativnost osebnega boga. Združenost z bogom je mogoče dosežati z meditacijo na njegovo ime in podrejanjem njegovi volji. V primerjavi s hinduističnim idealom asketskega umika, sikhizem zagovarja aktivno služenje. Občuduje zvestobo in pravičnost ter prepoveduje kajenje in omamne substance. Sikhovska vera prav tako zavrača kastni sistem, duhovščino, čaščenje podob, romarstvo, ohranja pa hinduistično prepričanje o reinkarnaciji in karmi. Njena najvišja duhovna avtoriteta je Adi Grant, ki jo sestavljajo himne desetih sikhovskih gurujev (kar je hindujski izraz za učitelja), ter hindujska in islamska pobožna poezija v več jezikih.

Sikhi se morajo včlaniti v verski in vojaški red, imenovan »khalsa« (kar v jeziku punjabi pomeni »čisti«). Tiste, ki vanj vstopijo, »krstijo« tako, da morajo spiti posladkano vodo, ki jo premešajo z mečem. Kot člani tega reda sikhovski moški dobijo naziv singh (»lev«), ženske pa kaur (»princesa«). Člani reda morajo slediti zapovedi petih »k-jev«: morajo nositi kratke hlače (kaccha), železno zapestnico (kara), jeklen meč (kirpan), glavnik (khanga) in ne smejo si ostriči las (kes).

Prvi sikhovski mistik oziroma utemeljitelj vere Nanak je hodil po Indiji in pridobival vernike. Nasledilo ga je devet gurujev. Najvišji verski položaj je ostal v družini četrtega guruja, Ram Dasa. Prav on je ustanovil Zlati tempelj v Amritsaru. Peti guru, Arjan Dev, je zbral in sestavil knjigo Adi Grant 1604. leta. Ko se je sikhovska verska skupnost že dovolj dobro organizirala, so se uprli preganjanju hindujskih in muslimanskih vladarjev. Tedaj je deseti guru po imenu Gobind Singh ustanovil red khala 1699. leta. V obdobju upadanja moči mughalskih vladarjev so Sikhi pod vodstvom bojavnika Ranjit Singha oblikovali svojo močno državo v Punjabu (okoli leta 1800), ki je ogrozila tudi britansko nadvlado Indije. Po notranjih razprtijah in dveh vojnah pa je Velika Britanija 1849. leta aneksirala tudi Punjab. Vendar so bili Britanci dobri gospodarji in v zameno za sikhovsko podporo med uporom

Sepoy (1857–1859) so jim podelili posebne zemljiške pravice. Sikhi so tako obogateli, pridobili so tudi velik ugled in sloves kot vojaki in policaji.

Ob indijski neodvisnosti 1947. leta pa so številne pravice izgubili in sikhovsko državo Punjab razdelili med Indijo in Pakistan. Številni Sikhi so se preselili na indijsko stran in po letih pritiskov je indijska vlada 1966. leta ustanovila državo Punjab, kjer govorijo sikhovski jezik in kjer prebiva okoli 16 milijonov Sikhov. Ko so sikhovski separatisti s terorizmom skušali pridobiti večjo avtonomijo, je indijska država poslala vojsko, ki je zasedla Zlati tempelj v Amritsarju. Sikhi so obljubili maščevanje in sikhovski člani osebne straže Indire Gandhi so jo 1984. leta umorili. Nemiri v Punjabu so se nadaljevali še naprej (www.galenfrysinger.com/delhi_sikh_temple.htm).

Medtem ko je bilo hinduistično svetišče Birla sestavljeno iz niza večjih in manjših prostorov, skozi katere smo se pomikali do velike dvorane, v kateri je ob kipu boginje potekala molitev, je bil sikhovski tempelj zelo podoben mošeji z enim samim velikim prostorom. Pred hinduističnim svetiščem je bilo dovolj, da smo se sezuli in po njem hodili v nogavicah, Sikhi pa so zahtevali, da smo bili pri njih bos, pokriti s turbanom, z umitimi rokami in nogami. Pred vhodom v sikhovsko svetišče je stal stražar s kopjem v roki, kar je verjetno ponazarjalo bojevniško tradicijo in poslanstvo Sikhov. Danes Sikhi uspešno prodirajo v poslovne in profesionalne poklice.

Vstop v Indijo smo tako začeli na zelo primeren način – z vstopanjem v njeno duhovnost, ki je nedvomno ena od njenih svetovnih privlačnosti.

Nacionalni institut za finančni menedžment je ugledna indijska institucija, na kateri se šolajo ključni indijski finančniki. Moderna velikanska zgradba instituta leži na nekaj hektarjih angleško negovanih zelenic v Faridabadu, mestecu kako uro vožnje iz New Delhija. Imeli smo srečo in kovinsko moder BMW našega odpravnika poslov, gospoda Borštnika, in njegove soproge srečali na enem od krožnih križišč pred Faridabadom.

Potem smo mu le udobno sledili po prašnih in luknjastih cestah, polnih razdrapanih tovornjakov in nabito polnih avtobusov z odtrganimi vrati in okni. Vsi so bili seveda znamke indijske tovarne avtomobilov Tata. Zpomnil sem si zanimivost, ki mi jo je povedala prijazna gospa Borštnik, da je poroka hčerke njenega lastnika stala 50 milijonov dolarjev.

Celo popoldne smo nato preživel na zelenicah instituta, ki izvaja magistrski študij s področja financ, predvsem javnih. Izmislili so si tudi uspešno formulo pridobivanja denarja – finančni minister Indije je direktor njihovega upravnega odbora, drugi visoki uradniki finančnega ministrstva pa sedijo v njem. »Roka roko umije« in indijska država plačuje šolnino za vse indijske podiplomske študente, za tuje študente, ki prihajajo iz Nepala, Butana in Kazahstana, pa verjetno plačajo njihova ministrstva. Šolnina za pri-

bližno leto in pol študija je znašala 15.000 dolarjev. Institut ima tesne stike z ljubljanskim Mednarodnim centrom za javna podjetja (ICPE), kamor pošljejo podiplomce dvakrat letno. Slovenija je tako njihova dobro znana in občudovana država in tako so nas vsi poznali in pozdravljali.

Študentje, ki so dobili magistrske diplome, so bili vsi oblečeni v črne slavnostne uniforme, profesorji pa v živo rdeče. Prizorišče je tako izgledalo prav barvito in tudi temperatura je pozno popoldne znašala prijetnih 17–18 °C.

Ko so se govornice končale, je na oder prišel izjemen ansambel bobnarjev. Na majhnih dvojnih tam tam bobnih so nam priredili izjemen koncert. Vmes je bilo še pitje čaja, zvečer samopostrežna večerja na z reflektorji osvetljenih zelenicah. V prijetnem kramljanju z indijskimi gostitelji ter gospodom in gospo Borštnik smo si nabirali prve vtise o tej neizmerni, protislovni in barviti državi.

Vožnja proti severovzhodno od Delhija ležečemu svetemu kraju Hari-dwara je trajala šest ali sedem ur, kljub temu, da je bila razdalja samo 200 km. Promet po sicer asfaltiranih prometnicah bi lahko označili kot – slikovit. Največ je bilo običajno prekomerno naloženih obtolčenih starih tovornjakov, podobnih avtobusov, motoristov. Našle pa so se tudi dvokolesne vprege z bizonom, ki mu je priganjajoči voznik z eno nogo stal na zadnjici oziroma repu, motorne in skoraj »nožne« rikše.

V mestih nas je vedno oblila reka pešcev, kričočih in mahajočih trgovcev. Vsi avtomobili so seveda veselo trobili in iz sopihajočih motorjev spuščali v ozračje oblake smoga. Ko smo se že bolj približali Haridwarju, so se med mesti pojavile tudi prostrane preproge zelenih polj sladkornega trsa ali zgolj bujne trave. Vseskozi so nas ob cesti pozdravljale verige in v kupole zloženih posušenih kravjakov, ki so jih uporabljali za kurjavo.

»Brez dvoma sijajna uporaba govejih proizvodov, a verjetno vprašljivo higienična,« sem razmišljal ob ogledovanju pravih skladovnic kravjakov, ki so jih ponekod zložili na ravne strehe hiš, da so dodobra obvladovali okolico. Bila je ravno sezona žetve sladkornega trsa. Večidel so bila polja že pospravljena in so skladovnice trsnih stebel težile vprege in tovornjake, ki so jih vozili na odkupna mesta. Poleg ene ali dveh velikih tovarn so bile ob cesti še številne delavnice, kjer so plodove trstik obirali in iz njih na preprost način kuhali sladkorno melaso.

Kljub rodovitnosti so bila nekatera polja očitno obdarjena še z bogato glineno odejo in na njih si lahko gledal dolge skladovnice zloženih svežih zidakov, ki so jih nato v bližnjih opekarnah sušili v pravo opeko. Njihovi debeli koničasti rdeči dimniki so kot stražarji zelene pokrajine prebadali okolico, ki jo je dušil hrup natlačene ceste.

Polne in tudi nekatere prazne struge rečnega sistema Ganges – slavne indijske in svetovne reke, so naznanili vstop v enega od štirih indijskih svetih mest, Haridwar. Znan je predvsem po tem, da se v mestu na očiščevalnem kopianju vsakih 12 let zbere nepojmljiva množica 25 milijonov ljudi, večinoma vernikov, turistov in radovednežev, ki si tam postavijo šotore. Seveda se zberejo tudi vse verske šole, ašrami s svojimi učitelji in učenci. »Izdelek« teh ašramov so tudi indijska različica puščavnikov, modrecev, duhovnikov in filozofov, imenovanih naga baba.

Pogosto res hodijo naokrog goli in posuti s pepelom ter brez lastnega premoženja in družine – na zadnji posvetitvi jim praviloma tudi zlomijo penis. Predvsem po indijskem podeželju živijo in potujejo naokoli kot nekažni ljudski vrači in posebneži.

Haridwar v hindujskem jeziku pomeni Dwar of Hari (dwar pomeni vrata, hari bog – torej Vrata k bogu). Prav tu, po živahnem potovanju po obronkih Himalaje, sveta indijska reka Ganges vstopi v veliko ravnino Severne Indije. Od njenega izvira v kraju Gaumuk na nadmorski višini 3139 metrov potrebuje pot dolgo 253 km, da se spusti na 250 metrov nadmorske višine v Haridwarju. V davnih časih, ki jih omenja ep Mahabharata, se je mesto imenovalo Gangadwara – kraj, kjer Ganges vstopi v ravnino.

Svetost Haridwarja izvira iz indijske mitologije, po kateri naj bi bilo mesto eno od štirih krajev, kjer se padle kaplje napoja nesmrtnosti, ki ga je v kovinski posodi nosil sveti ptič Garuda. Ti štirje kraji – poleg Haridwarja še Ujjain, Nasik in Allahabad so potem postali prizorišče omenjenih velikih verskih srečanj, ki se vrstijo vsake tri leta. Točko, kjer naj bi padel čarobni nektar, imenujejo »stopinje boga«. Poleg verskih šol, ustanov, so v mestu tudi številne šole indijske tradicionalne ajurvedske medicine in zeliščnih zdravil (<http://en.wikipedia.org/wiki/Haridwar>).

Omenimo še eno zanimivost mesta – njegovo tradicijo genealogije – rodoslovja oziroma postavljanja družinskih dreves hindujskih družin. Hindujski braminski učenjaki (duhovniki) na roko pišejo registre družin, razdeljenih po okrožjih in vaseh. Vsak od njih je zadolžen za posamezno okrožje, in to počnejo že stoletja – tudi do dvajset generacij nazaj (<http://dic.academic.ru/dic.nsf/enwiki/10886254>).

Hindujske družine že stoletja obiskujejo Haridwar bodisi kot romarji, bodisi zaradi kremiranja umrlih sorodnikov, bodisi zaradi potopitve pepela in kosti njihovih umrlih v svete vode Gangesa, kar zahteva hindujska verska tradicija. Ob tem so šli še k braminskemu učenjaku (pandasu), ki je vodil družinsko deblo in ga obvestili o vseh spremembah v družini – porokah, smrtih, rojstvih.

Na vstopu v Haridwar nas je pozdravil okoli 20 metrov visok kip zle boginje Šive in iz njegove ploščadi je bil lep pogled na mesto, stisnjeno med Ganges in goro Šivaliks. Številna njegova svetišča živih barv so se dvigovala nad še živahno deročo reko Ganges, ki tod iz 200 km oddaljenih snežnih področij Himalaje pridrvi v severnoindijsko ravnico, po kateri se nato v lenih zavojih suklja nadaljnjih 2000 km.

Ob vstopu v ulice Haridwarja smo naleteli na imenitno procesijo, posvečeno kdo ve čemu in ki jo je vodil mogočen slavnostno okrašen slon s tremi jezdecji na glavi. Štirje na belih konjih sedeči modreci so za slonom vodili kolono traktorjev, ki so na svojih prikolicah prevažali kipe božanstev, božjih prizorov. Za njimi so korakale trume v oranžno rumena oblačila napravljenih verjetno manj pomembnih svetih mož. Povsem na koncu je bil še pihalni in bobnarski orkester ter lesena kočija s številnimi zvočniki, ki so na vse kriplje tulili jokajoče indijske melodije.

Večer v Haridwaru je bil seveda posvečen »ganga aarti« - obredu očiščena na bregovih svete reke. Reko Ganges častijo kot »sveto mati« in verjamejo, da lahko vernike očisti vseh grehov. Tisti, ki se v njej okopa, bo lahko prišel v nebesa (Singh 2000, 27).

Ob umiranju dneva so njene bregove zasedle množice obiskovalcev, Indijcev s peščico turistov in obred se je začel. K vsaki skupini je pristopil kak versko bolj zagnan posameznik in skupina je za njim ponavljala molitve, ki jih je prekinilo metanje cvetja v reko. Duhovniki pod svetiščem ob reki so na koncu obreda prižgali plamenice, ljudje pa so v reko nosili čolničke iz listov, napolnjene s cvetjem, ki so jih nato spuščali po deroči reki.

Ob bregovih reke se je nabrala množica prodajalcev, pa tudi revežev in postopačev. Nekateri so hodili naokrog in prosili za denar, drugi pa so oviti v uboge cunje ležali na kamnitem in tlakovanem bregu ter molili roke vbogajme.

»Prav gotovo številni tod tudi izdahnejo,« sem pomislil ob nekaterih, ki so s trepetajočo roko še komaj kazali na svoja usta.

Dolge in ozke mestne ulice so se na obeh straneh šibile pod težo neštehtih trgovinic, kjer nikoli ne vem, kaj naj kupim za moje prijatelje. Za kolega in obenem mojega zdravstvenega skrbnika Rada sem že nekaj časa nabiral po raznih celinah zanimive primerke kamnja. Na policah haridwarskih trgovinic sem našel zanimive primerke črnih morda lavastih kamnin, nekatere z odtisi živali na eni strani.

Pred spanjem sem se še enkrat sprehodil do brega Gangesa. Starec, suh in skrivljen, kot da bi prišel iz koncentracijskega taborišča, se je spustil po stopnicah do najbolj spodnje, ki je bila že potopljena v šumenje in brzenje Gangesa, ter si z dlanmi nanesel vodo na glavo in obraz. Na spodnji stopni-

ci je bila vzdolž bregov jeklena vrv pripeta na kovinske količke, kajti le tako je pri globoki in deroči reki mogoče preprečiti, da se verniki ne utopijo.

Nekaj moških je stalo ob bregu in v zasebnosti nočnega ogrinjala pošiljalo svoje molitve v vrtince svete reke.

Trgovci so že pospravili svoje ponjave z blagom na kamnitem obrežju in tudi trgovinice v bližnjih zgradbah so se s škripajočim vlečenjem kovinskih mrež in valovitih zaves zapirale pred očmi zadnjih sprehajalcev ali domačinov, ki so se vračali v domove.

Do naslednjega dne, ko se ob porajanju novega jutra, verniki ponovno zapodijo v valove reke, se je Haridwar odel v spokojno tišino.

Morda še beseda ali dve o vstopanju v koprene indijske duhovnosti.

No, kaj dosti o tem ne morem pisati, ker me to področje pušča bolj zunaj. Moja bolj analitična osebnost se le težko vživi v večne resnice in zapovedi, ki sestavljajo bolj ali manj vsako religijo in verovanje.

Ker pa se nam je pridružil tudi kolega našega vodiča v obliki častitljivega sivolasega in dolgobradega nage babe, sem se odločil pogovoriti se z njim in zapisati njegovo zgodbo, pa morda tudi kako spoznanje, resnico in sporočilo, ki mi ga bo posređoval.

MEŠANICA JOGE IN HIMALAJSKEGA TURIZMA - RISHIKESH IN NAGA BABA KOT IZJEMNA INDIJSKA INSTITUCIJA

Rishikesh je gorsko mesto, ki leži od Hardiwara še nekaj deset kilometrov severneje in je še nekoliko bližje pobočjem Himalaje, pa tudi nepalski in kitajski meji, ki sta obe oddaljeni kakih 100 km. Slavo Rishikesh so v širni svet ponesli nihče drug kot Beatlesi, ki so na vrhuncu svoje slave v tem svetem mestecu preživeli nekaj mesecev. Seveda pri znanem jogiju Maharisi Maheš Jogi v njegovem ašramu – verski šoli.

Poleg Beatlesov, ki so v času svojega bivanja tu posneli kar 48 pesmi, so sveto mesto, ki ga včasih imenujejo tudi »svetovno prestolnico joge«, obiskali še drugi zvezdniki: Donovan Mike Love iz skupine Beach Boys, Gyp Mills, prišla je tudi filmska diva Kate Winslet (<http://en.wikipedia.org/wiki/Rishikesh>).

Ime mesta Rishikesh izhaja iz imena Hrishikesh, kar je drugo ime za boga Višno (<http://india.journeymart.com/rishikesh/default.asp>; <http://www.nationmaster.com/encyclopedia/Rishikesh>).

Mesto, ki leži na obeh straneh Gangesa, je zanimivo po tem, da je vpeto v dovolj strma bregova in nekatere njegove zgradbe dobesedno rastejo od reke po strmih pobočju visoko navzgor. V njem se mešata duh šol joge in gorskega turizma. Moral bi prav prešteti table, posterje, da bi uvidel, katerega oglaševanja je bilo več.

Medtem ko šole joge ponujajo duhovno rast in očiščenje, gorske agencije propagirajo trekking, nekaj plezanja, izlete s sloni, pa tudi terapije z zdravilnimi masažami.

»Vse za denar zahodnih turistov, ki si želijo indijske mistike in drugačnosti,« bi lahko opisali moto Rishikesh.

Vendar mu ne smemo delati krivice. Obkrožen s pobočji, porastlimi z listnatim gozdom, kar mu daje svežino gorske lokacije, kljub temu da leži zgolj na 356 metrih nadmorske višine, deluje precej drugače kot ravninska indijska mesta. Številna starodavna svetišča in kapelice, čista zelenkasta površina Gangesa, dva velika kovinska viseča mostova, preko celega leta sveže temperature med 15 in 25 °C, ga spreminjamo v prijetno pustolovsko turistično oazo, ki privlači mlade in manj mlade z vsega sveta. Tudi zato se predvsem ob svetiščih, ki jih krasijo opice, vedno nabere veliko revežev, vaških posebnežev, morda tudi kak še neuveljavljen jogi, ki ponujajo svoje storitve v obliki fotografiranja, beračenja, molitve. Številne trgovine po-

leg običajne bižuterije, indijskih pletov, sarijev in drugih oblačil ponujajo tudi bolj gorske volnene kape, šale, rokavice in nogavice.

Vsa mešanica uličnih prodajalcev, kmetov, ki so na cizah ponujali svojo zelenjavo, beračev, vmes sprehajajočih se krav, psov in opic je seveda delovala slikovito in kratkočasno. Iz svetišč je prihajalo enakomerno mrmranje vernikov ali duhovnikov.

Moteči so bili le številni motoristi oziroma vozniki vesp, ki se niso prav nič ozirali na opisano gorsko duhovno romantiko, marveč so z brezobzirnim hupanjem in brenčanjem, da ne omenjam njihovega drvenja po sredini uličic, kazili našo idilo.

V Hardiwaru sta se nam res pridružila dva nagi babi. Prvi mlajši, ki skoraj ni znal angleško, se je usedel poleg Nataše in hitro, z gibi in tistimi nekaj angleškimi besedami, ki jih je znal, pokazal interes za naša dekleta, še posebej za visokoraslo dalmatinsko lepoticco Aleksandro.

»Toliko o njihovi duhovnosti in spolni vzdržnosti,« se je ob tem hahljala Aleksandra.

Glavnemu in častitljivemu nagi babi po imenu Pagaal, sem ponudil sedež zraven mene. Tako sem o Indiji veliko zvedel iz ust šolanega in modrega sivolasnega moža, čeprav njegovo ime v prevodu pomeni Norec in ne odraža najbolje njegove osebnosti.

»Takšno ime mi je dal moj guru,« mi je pojasnil. »Mora že biti nekaj norega v mojem obnašanju.«

Njegovi znanci so pripovedovali, da je imel zelo rad ženske, še posebej Evropejke, ki so prihajale občudovat njegovo duhovnost. »Jih je pač prese-netil še s čim drugim,« sem sklepal.

Šoferju avtobusa je hitro zaukazal, da naj ustavi ob posebni trgovinici z alkoholom in vsi smo planili po hladnem pivu in dobrem indijskem viskiju.

»Tale hrastov priokus pa je malce premočan, da bi bil naravnega in ne kemičnega izvora,« je modroval Samo, a ga vseeno veselo spuščal po grlu.

Da se vrnem na mojega soseda.

V bistvu so nage babe (tudi v sanskrtu »nag« pomeni isto kot v slovenščini) izjemna institucija, ki jo po mojem vedenju ne najdemo nikjer drugje – ne danes ne v zgodovini.

Osnovali so jo v 12. stoletju, ko so v Indijo začeli prodirati muslimanski vojščaki ter s hitro napredujočo armado in vero začeli ogrožati obstoj hindujske kulture.

»Mi smo bojevniki hindujske vere in kulture. Še danes ob zaprisegi oziroma vstopu v stan nage babe držimo v eni roki knjigo in v drugi orožje,« je pripovedoval Pagaal.

Verjetno prav natančnega števila nagih bab ne vedo, čeprav imajo svojo organizacijo in seveda tudi pravila. Ocene se gibljejo okoli 100.000 nagih bab v celotni Indiji.

»Včasih smo šolanje začeli s čiščenjem, kuhanjem, učenjem borilnih veščin ter uporabe različnih vrst orožja, danes pa tega ni več.«

»Vendar nikoli niste smeli napasti kogarkoli?« sem ga vprašal.

»Seveda ne. To je bilo mišljeno za samoobrambo, v zgodovini pa za obrambo revnih in nemočnih.«

Tudi institucija nage babe v veliki meri temelji na mitih. Vzdržujejo jih s pripovedovanjem njihovih modrih in pogumnih dejanj, njihove skromnosti, odrekanj.

»Kaj pravzaprav počnete?« sem za začetek vprašal čilega starostnika, ki je štel 73 pomladi.

»Hodimo naokoli in se pogovarjamo z ljudmi,« je bil kratek. Ko sem še vrtal vanj, je bil bolj jasen: »Pomemben del našega govorjenja pri srečevanju z ljudmi je branje starodavnih indijskih pripovedk. Napisane so v sanskrtu in večina ljudi ga ne razume. Te pripovedke ljudem razlagamo na razumljiv način ter jih povezujemo z današnjim življenjem. Povezujemo jih z dogajanjem v mestih in svetu, kajti večinoma hodimo po indijskih vaseh in podeželju. Vaščanom svetujemo glede ljubezni, smrti, življenja, včasih jih tudi zdravimo.«

»Koliko pa je v Indiji ostalo še prebivalcev, ki verjamejo v prvotne religije, častijo bodisi naravne pojave, živali, okolje, prednike?« me je zanimalo.

»Nekateri predeli so še povsem odrezani od sveta, komunikacij, šol itd. Tam ljudje še verjamejo v druga božanstva, vendar ker jih ne razumemo, je težko vedeti o tem kaj več. Pred desetletji sem večkrat obiskal take predele in tam ostajal po več mesecev.«

»Kako pa ste se pogovarjali z njim, če niste govorili njihovega jezika?«

»Nekaj z gibi, rokami, kretnjami. Običajno pa je bil v vasi vedno kdo, ki je bil kdaj v mestu in v šoli ter sem se pogovarjal preko njega. Pravzaprav sem se pri njih več učil sam kot pa oni od mene. Spoznaval sem njihov način življenja, navade ter jim pripovedoval o modernem načinu življenja. Odganjal sem jim strah pred civilizacijo, kar se vladi ni zdelo vredno, saj jih je imela za neizobražene in zaostale. Zato vladnih ljudi tudi oni niso marali.«

Pagaal je imel tudi formalno izobrazbo. Na indijski univerzi je doštudiral filozofijo ter opravil magisterij iz indijske filozofije.

»Zakaj pa se niste potem zaposlili? Ali vam tega ni dovolil vaš guru?«

»Ne, on mi je pustil, da sem delal, kar sem hotel. Tudi pri študiju me ni oviral. Po diplomu sem učil na fakulteti, delal kot novinar. Šele pozneje sem se odločil, da postanem naga baba, kajti uvidel sem, da me to veseli in da je to moje poslanstvo. V službe sem hodil samo zato, da bi videl, kako to izgleda, da bi si pridobil izkušnje.«

»Glede na to, da imate 73 let, kar dobro izgledate. Ali ste se držali kakih posebnih receptov?« sem še naprej vrtal vanj.

Prijazno mi je odgovarjal: »Sem vegetarijanec. Tudi jajca jem samo pozimi. Ko sem v Goji, pojem kako surovo ribo. Sicer pa si večinoma jedi pripravljam sam po receptih, ki mi jih je posredoval moj guru.«

Preko lastnika agencije Okarina, ki je organiziral našo pot po Indiji, je Pagaal nekajkrat obiskal tudi Slovenijo in sodeloval pri poslovanju sprva zelo uspešne blejske restavracije z istim imenom. Torej je res vedel veliko o zdravem in tudi slastnem prehranjevanju.

Potem sem se malo lotil še bolj kočljivih indijskih družbenih tem.

»Kolikokrat se tudi danes dogaja, da na pogrebu moža zraven sežgejo še njegovo ženo?«

»Da, v bolj odročnih predelih Indije se to še zgodi.«

»Ampak zapustitev oziroma uboj ženskih dojenčkov je mnogo bolj pogost?«

»Prav gotovo. Tudi sam sem se trudil s poučevanjem ljudi, da naj tega ne počnejo,« me je razumel.

»Deloma je razlog v tem, da morajo starši hčeram dati veliko doto, še več pa je pravzaprav vernosti v smislu, da pač verjamejo, da hčerke ne bodo nadaljevale njihove družine,« je pojasnjeval.

»Kaj pa hinduistični duhovniki? Ali se tudi oni trudijo preprečiti takšno prakso?«

»Njih bolj zanima denar in tega ne pripovedujejo ljudem,« je priznal Pagaal.

»Čeprav – glede na to, da tudi nage babe nimate premoženja in družine ter ste tako neodvisni, ampak tudi vi živite od tega, kaj vam ljudje dajo. Potem jim morate tudi vi govoriti tisto, kar jih ne jezi preveč,« sem malo podrezal tudi v njegov stan.

»Res je tako,« mi je pritrdil.

»Tudi nage babe so različne. Eni si upajo več, drugi manj. Tudi njihova izobrazba in znanje sta močno različna.«

»No, prav to me zanima,« mu še nisem dal miru.

»Ali se to potem odraža kaj na tem, kako delate, kako ste nagrajeni?«

»Da. Bolj izobraženi delamo z bolj izobraženimi ljudmi, ki že poznajo indijsko zgodovino in potrebujejo drugačno razlago kot nešolani ljudje. Bolj nas tudi spoštujejo ter vabijo na srečanja in pogovore.«

»Prav gotovo jih tudi bolje nagradijo,« sem si mislil ob tem, ko mi je Pagaal pripovedoval o tem, kako mu ob odhodu iz vasi ali mesta, kjer biva in se pogovarja s prebivalci, le-ti prinašajo razne darove in denar.

»Nekdo, ki je reven, mi prinese sto rupij, bolj bogat nekaj tisoč, spet drugi hrano ali oblačila.«

»Kaj pa odnosi med različnimi religijami v Indiji? Ali bi se strinjal s tem, da krščanstvo in islam hitro napredujeta oziroma sta napredovala, ker so nižji sloji v njima videli več enakosti, enakopravnosti in jim je vstop vanju zagotovil družbeno promocijo?«

Tu se je edino malce razburil in morda za kanček bolj strastno povedal: »Nikakor ne. Oni še bolj zaničujejo revne. Samo govorijo tako, ko pa enkrat prestopijo v islam ali krščanstvo, se jim nič ne spremeni. Pri tem jih krščanski misijonarji in islamski duhovniki še podkupujejo z denarjem, šolami, ženskami.«

Nekaj njegovih obtožb in resnic je nedvomno držalo, nekaj pa je bilo »zloženih« v obrambo hinduističnih resnic. Najboljši dokaz o privlačnosti muslimanske vere je dejstvo, da sta se iz nekdanje hinduistične Indije ob njeni osamosvojitvi od britanske krone odcepila muslimanski Pakistan in Bangladeš, pa tudi znotraj današnje močno okrnjene Indiji živi na stotine milijonov muslimanov.

»Povem ti zgodbo o tem, kako sem enkrat organiziral tridnevno konferenco duhovnikov vseh veroizpovedi v Indiji – budistov, kristjanov, hindujcev, sikhov, judov, džaininov, parsov. Cilj konference je bil govoriti o miru in sožitju med nami. Vsi smo potem res govorili o tem, kako vera, ki ji pripadamo, govori o miru, dialogu, spoštovanju drugih. Samo krščanski in muslimanski duhovnik sta pridigala o tem, kako je njuna religija najboljša in vabila poslušalce, da prestopijo v njuno religijo. Ko sem jima nato takšno govorjenje očital in obsodil, sta bila hudo užaljena,« je malce na svojo stran vlekel Pagaal.

Da bi našega nago babo Pagaala bolje spoznali, pogledjmo nekaj mojih izvlečkov iz njegovih tekstov, ki mi jih je ljubeznivo predal. Gre za tri tekste pod skupnim naslovom Sri Ganeshay Namah, Bled, ki so datirani z 1. julijem 1995 na začetku in 24. julijem istega leta na koncu.

»Svet se po hindujski teoriji giblje v valovih oziroma ciklih – raste vse do zenita, potem upade in tako naprej. Kar velja za celoten svet, velja tudi za vsak sestavni del, tudi za človeške zadeve, za narode. Enkrat rastejo, drugič upadajo ... Človeško življenje je nenehno potovanje ... Jezik lahko govori človeškim ušesom, dušam pa lahko govorijo samo druge duše. Ljubezen je kraljica ... Modrost je večja nagrada kot vse bogastvo sveta. V današnjem razpadajočem svetu, v pogojih kaosa in melanholije, modrost potrebujemo še toliko bolj ... Naši predniki, ki so bili pametnejši od nas in so živeli bližje bogu, so nam zapustili spoznanje, da so vse stvari sestavljene iz ene in iz mnogih, da vključujejo načelo meje in prostora. Vsaka stvar obstaja sama zase, vsaka pa je tudi sestavni del nečesa drugega. Vsak trenutek sedanjosti vleče prihodnost kakor tudi pred seboj potiska preteklost ... Vsaka oseba je rojena kot seme, ki naj bi se v normalnih pogojih uresničilo in razvilo v polno osebnost.

Svet pa se ob rojstvu ne ustavi. Vse kasnejše astrološko dogajanje vpliva na razvijajočo se osebnost in ta mora nanj reagirati. To je večno dogajanje. Čeprav je svet pogojen z usodo, pa v njemu nastajajo nove situacije – in to nas vodi v svobodo.

Nisem učitelj, niti guru, tudi ne prerok ali napovedovalec bodočnosti. Sem samo nor posameznik in verjamem v moto: »Biti nor je zadovoljstvo, ki ga ne pozna nihče drug kot nor.«

Sem človek, ki občasno vidi preko svojega trebuha in falusa. Tedaj se lotim meditacije, ki mi da določena spoznanja.

Svet gre sedaj skozi pomembno obdobje, ki bo imelo za posledico kaos, vendar se bo na koncu izteklo v razsvetlitev, mir, razvoj in sožitje ...«

Vmes je še nekaj bolj nepovezanih in manj smiselnih stavkov, ki jih nisem prevajal. Ne gre za kake velike modrosti, vendar glede na pomen, ki smo ga pripisali instituciji nage babe, vseeno nadaljujmo. Gre za stvari, ki jih le-ti pripovedujejo preprostim vaščanom po Indiji, s popularizacijo in komercializacijo indijske duhovnosti pa tudi vsem obiskovalcem še posebej verskih šol.

»Vsakdo mora pač od nečesa živeti,« bi lahko rekli.

Drugi tekst začenja z zanimivo zgodbico, ki sledi sporočilu iz indijskih zgodb, imenovanih Veda, ki se glasi takole: »Vse na tem svetu je obdano z bogom. Zato uživaj v odrekanju in ne želi si, kar ima kdo drug. Delaj in izpolnjuj svoje dolžnosti v duhu odrekanja. Kdor vidi boga povsod okoli sebe in v sebi samem, ne bo nikoli nesrečen.«

Zgodba, ki razloži vsebino tega nauka, pa je naslednja: »Nekoč sta v indijskem kraljestvu živela kralj in njegov minister. Minister je bil bogaboječ in prijazen človek. Prepričan je bil, da je v vsem, kar se zgodi na tem svetu, božja volja in da je v naše dobro. Čeprav lahko na prvi pogled izgleda ravno nasprotno, pa se bo na koncu vedno pokazalo, da gre za dobro delo v preobleki.

Minister je imel zato navado vedno in povsod reči: »Bog je milosten.« Kralj je imel svojega ministra močno v čisljih, zato je bil ves čas ob njemu.

Nekoč je minister v kraljevi sobani bral knjigo, kralj pa je z nožem ostril svinčnik. Nenadoma je kralj glasno zavpil od bolečine. Minister se je hitro obrnil in ugledal kralja s krvavečim prstom. Pri šiljenju svinčnika mu je nož zdrsnil in kralj si je z njim odrezal zgornji del prsta. Minister si je iz rokava odtrgal velik kos blaga, ga pomočil v vodo ter z njim obvezal krvaveči kraljev prst, seveda z besedami: »Bog je milosten.«

Kralja je prst močno bolel, in ko je zaslišal njegove besede, so ga razbezsnele. Zarohnel je, da ministra takoj vržejo v ječo. Minister se je nasmehnil in odvrnil: »Bog je milosten.«

Minilo je nekaj mesecev. Kraljev prst se je medtem dobro zacelil, a minister je bil še vedno v ječi.

Nekega dne se je kralj s svojim spremstvom, seveda brez ministra, odpravil na lov. Pri zasledovanju divjega prašiča pa se je kralj oddaljil od svojih spremljevalcev in nenadoma se je znašel obkrožen z ljudožerci. Le-ti so se lepo rejenega kralja močno razveselili, saj že dolgo časa niso imeli nič za pod zob.

Vendar se plena niso dolgo veselili. Ko so kralja slekli in ga name-ravali okopati ter žrtvovati svojemu božanstvu, so videli, da mu manjka dobršen del prsta na roki. In glede na njihovo prepričanje svojemu bogu niso mogli žrtvovati nepopolno telo. Zato so ga jezno napodili: »Res imaš srečo. Pojdi stran!«

Od strahu napol mrtev kralj je v goščavju uspel najti svojega konja, ga zajezditi in se vrniti na dvor.

Čim je vstopil v svojo dvorano, je stražarjem takoj ukazal, da mu iz ječe privedejo zaprtega ministra. Tudi ob ponovnem snidenju je minister glasno dejal: »Bog je milosten.«

Kralj ga je prijazno objel in mu povedal, kako mu je odrezani prst rešil življenje. Zato je ministru dejal, da sedaj tudi on verjame, da je bog milosten. Minister mu je odvrnil: »Bog je vedno milosten.«

A kralj vseeno ni bil povsem prepričan v to in je ministra vprašal: »V čem pa je bila božja milost, da ste nekaj mesecev ždeli v temni ječi?«

»Poglejte, če ne bi bil v ječi, bi bil ob vas, ko ste lovili divjega prašiča. In kaj bi bilo potem?«

Baba Pagaal je nato nadaljeval: »Nauk iz Ved ter zgodba o kralju in njegovem ministru nam povesta, da je vsaka duša potencialno božanska. Cilj je, da se ta božanskost pokaže navznoter, preko zunanjega in notranjega obvladovanja samega sebe. To lahko vsak stori bodisi z delom, čaščenjem, filozofijo ali psihološko kontrolo. To je darma.

Sodobna znanost skuša najti organizacijski sistem celo znotraj atoma. Indijske Vede nam pripovedujejo, da je lahko združen in organiziran človek vir neverjetne energije. Na nas samih je, da se odločimo, kako uporabiti izjemno energijo, ki jo posedujemo – ali za mir in napredek ali za uničenje.

Nauk iz zgodbe je tudi, da moramo biti vedno optimistični. Ni prostora za nihilizem v človeškem življenju, ki je največji dar, ki nam ga je dal milostni bog.

... Hindujska mitologija je dejansko dolgoročna projekcija v psihološko stvarnost mikroskopskih znanstvenih odkritij.

Hindujska bogova Šiva in Višna ves čas plešeta ustvarjanje in uničenje sveta, budistični simbol kolesa življenja ponazarja večni proces rojstva, smrti in ponovnega rojstva. Moderna znanost s svojimi odkritji prav tako sporoča, da je svet sestavljen iz delčkov, manjših od atoma, da gre za nenehni ples uničenja in ustvarjanja.

To pelje do razsvetlitve – izkušnje, da so vse okoliščine in oblike, v katerih obstajam, minljiva navidezna stanja brez obstoja, trenutne povezave med iluzijami preteklosti in prihodnosti, ki odkrivajo iluzornost časa. V nebesih Indre naj bi obstajala mreža biserov, ki je narejena tako, da če pogledaš v en biser, vidiš v njem tudi prikaz vseh ostalih. Enako velja, da je vsaka stvar na svetu ne samo stvar sama, marveč odraža tudi vse druge stvari. To imenujemo »Indrajaal« ali epistemološka mreža.

... Z novimi znanstvenimi odkritji postaja vse bolj jasno, da sta filozofija fizike in filozofija indijskih Ved, ki je filozofija razsvetljenstva, neločljivo povezani ... Vzhodne religije ne morejo povedati nič o sodobni fiziki, veliko pa lahko povedo o človeških izkušnjah. V hindujski mitologiji je Kali, božanska mati, simbol za neskončno različnost izkušenj. Je mati, oče, brat, sestra, ljubimka in prijateljica. Je tudi vrag, pošast, zverina, okrutnež. Je tudi sonce in ocean, trava in rosa. Ona je naš občutek dovršenosti in zadovoljstva z dobro opravljenim delom.«

Tretji tekst, prav tako iz Bleda, ima naslov »Videti je verjeti«.

... »Vse od nastanka človeštva so ljudje iskali načine vzpostavljanja povezav z vidnim in nevidnim ozvezdjem. Zgodovinsko je to najprej uspelo preroškim Vedam. V sanskrtu se ta znanost imenuje jyotish, kar pomeni razsvetlitev oziroma astrologija. Astrologija je torej znanost, ki pravilno razlaga povezanost naših življenj in aktivnosti z drugimi planeti, zvezdami in ozvezdji. Vsak planet ima svoj pomen kot tak, pa še v povezanosti z drugimi planeti. Njegov vpliv je lahko pozitiven ali negativen.

Poglejmo, kako hindujska astrologija opisuje vlogo dveh osrednjih planetov.

Sonce predstavlja očetovsko in moško energijo ali dušo – pogum, moč, vitalnost, osebnost, avtoriteto. Sonce obvladuje naslednje dele telesa: srce, možgani, glava, oči, kosti, prsi, pljuča, trebuh.

Lastnosti, ki jih generira Sonce: ambicioznost, neustrašnost, čast, sposobnost zapovedovanja in političnega delovanja, zanesljivost, energičnost, privlačnost, osebnost, dobroto, prijaznost, optimizem, sposobnost upravljanja, spoštovanja do starejših, ugled, visok družbeni položaj, uspeh v življenju, odločnost, dobrovoljnost.

Če pa je Sonce v napačnem položaju ali ni spoštovano, ima lahko za posledico: aroganco, spremenljiv značaj, ljubosumnost, pretirano ambicioznost, razdražljivost, težave, ekstravagantnost, nezaupljivost, neprijaznost do žensk.

Sonce je bog nedelje, smer vzhod, vroče, njegov dom je Leo. Prijateljski planeti Soncu so Luna, Mars in Jupiter. Merkurij je nevtralen, sovražnika pa sta Saturn in Venus.

Sonce vpliva na naslednje bolezni: slab vid, glavobol, motnje v krvnem obtoku, vročice, bolečine v kosteh, povečan srčni utrip, plešavost, preveliko občutljivost, epilepsijo, bolezni srca, vnetje slepiča, fistula, razna vnetja.

Sončeve barve so oranžna, rumena, rjava in zlata.

Na drugi strani pa je Luna simbol materinstva in ženskosti ter označuje mehko, šarm, vztrajnost, zaupanje, inovativnost, spočetje, rojstvo otroka, oploditev, zvezo in skupnost, otroke, strast, ljubezen, čustva, zabavo, glasbo, umetnost, slikanje, uživaško ljubezen, odprtost in razmišljanje o polni svobodi (če je Mars v ustreznem položaju), drzna in pogosta potovanja, menstruacijo, optimizem, potrpežljivost, vztrajnost, družinsko življenje, dom, ženske prsi, lepoto ter vodne kraje – morja, reke, jezera.

V primeru, da pa Luna ni spoštovana ali je v napačnem položaju, povzroča nestanovitnost, nezadovoljstvo, zvižanost, goljufivost, ekstravagančnost, slab odnos oblasti, strastnost, prebavne motnje, mentalne motnje, kompleks strahu, pesimizem, zmedenost v mislih in govorjenju, nemoralnost v zadovoljevanju strasti, konflikt z oblastmi (v primeru neustreznega odnosa Sonca), manipulacija.

Če na Luno vpliva Saturn, to povzroči neustrezno vedenje in daje ženskam majhne prsi. Jupiter ima za posledico velike prsi, planet Venus da ženskam lepoto, Mars pa moč in privlačnost. Luna je bog ponedeljka, smer sever, dom je rak. Prijateljska planeta sta Sonce in Merkurij, vsi ostali so nevtralni. Lunine barve so bela, rumena, opalna in srebrna.

Luna obvladuje prsi, maternico, slinavko, limfne žleze, jajčnike, živčni sistem, kri, oči, uterus.

Povzročila pa naslednje bolezni: urološke in spolne bolezni, kožne bolezni, diarejo, tuberkulozo, duševne bolezni, menstrualne težave, astmo, bronhitis, rak, bolezni grla.

Naj Šiva skrbi za vas.

Pagaal Baba

IZJEMNE ZNAMENITOSTI NEW DELHIJA

Kot je bil prvi stik z Delhijem malce šokanten za večino članov skupine, ki je pričakovala višjo stopnjo razvitosti in predvsem urejenost okolja v New Delhiju in Indiji, smo bili po vrnitvi iz Hardiwarja in Rishikesha že kar nekako »utrjeni« in navajeni na indijski vsakdan.

Pogled na kaos na ulicah, revščino, umazanijo, nered nas je nekako motiviral za spoznavanje te drugačnosti in ne več osupljal in odbijal ali celo prestrašil kot ob prvem dotiku.

Izjemna indijska civilizacija je svetu zapustila številne spomenike njene nekdanje veličine. New Delhi in njegova bližnja okolica se lahko pohvali s kar nekaj spomeniki svetovne dediščine. Povejmo, da ima Slovenija na listi spomenikov svetovne dediščine en naraven spomenik, in sicer Škocjanske jame. Boj, da bi bolnico Franjo uvrstili kot spomenik svetovne kulturne dediščine, je verjetno že izgubljen, saj smo v njeni povojni obnovi dodali nekaj sodobnih dodatkov – betonske podstavke bolnišničnih zgradb oziroma barak. Indija pa ima kar 22 spomenikov svetovne zapuščine – 16 kulturnih, pet naravnih in enega industrijskega.

STOLP QUTB MINAR

Kot prvega smo obiskali Qutb Minar, velikanski, od daleč vidni rdečkasti stolp oziroma minaret, ki je visok 72,5 metra in je najvišji kamniti stolp v Indiji. Velikanski minaret je sestavni del t. i. kompleksa Qutb, v katerem je cela vrsta zgradb, ki so obkrožale mošejo Quwwat-ul-Islam vladarja Qutbuddina Aibaka. Muslimani namreč svoj verski objekt obkrožijo še z ostalimi dopolnjujočimi zgradbami in na njih vezanimi aktivnostmi – versko šolo – madraso, knjižnico, prej tudi grobnicami verskih voditeljev itd. Tako v kompleksu Qutb poleg mošeje najdemo še »naš« minaret Qutb Minar, njegovega nedokončanega dvojčka – Alai Minarja, grobnice treh graditeljev tega kompleksa – vladarjev Alauddin Khalijja in Shamsuddin Iltutmisha ter sufijskega svetnika imama Zamina s pravim imenom Muhammad Ali (zveni malce boksarsko znano, ali ne). Tu stoji tudi še madrasa, 16 metrov visok in 6,7 metra širok muslimanski obok, ki ga uporabljajo na fasadi mošej in ga imenujejo maqsura, vstopna kapela Alai Darwaza, ki naj bi vernikom dala slovesno in pobožno vzdušje ob vstopu v mošejski kompleks ter izjemno zanimiv železen steber, ki je visok natanko eno desetino Qutb Minarja, in sicer 7,2 metra (Page, Sharma 2002, 26-73).

Kakšen zgodovinski val pa je v New Delhiju povzročil nastanek tega muslimanskega kompleksa?

Rodovitne in bogate indijske ravnice so vedno privlačevale vojske za-vojevalcev, ki so se hoteli na hitro polastiti tujih bogastev. V 3000 letih so tuje armade v Indijo vedno prodirale iz zahoda – prvi so prišli nomadski Arianci, zadnji naduti Britanci. Razen Evropejcev, ki so pripluli preko oce-
anov, so vsi drugi sovražniki prišli preko ozemelj onstran Hindu Kusha. Konec 12. stoletja so iz pokrajine Ghur (današnji Afganistan) tako pridrle horde konjenikov, ki jih je vodil Muizzuddin ibn Sam, poznan kot Mohamed Gurski. Tudi vse prejšnje invazije z zahoda – arianska, grška, sejsianska in parsijska so na indijsko kulturo imele večji ali manjši vpliv.

Islam je v Indijo začel vdirati že v 8. stoletju, a šele tujci iz Ghura so na osnovi že dozorele islamske kulture začeli spreminjati arhitekturno in ver-
sko kulturno podobo indijske podceline. V 12. stoletju je bil islam mlajša in bolj pragmatična religija kot pa starodavna hindujska vera. Tudi v filozofiji in arhitekturi sta imeli različni izhodišči – v islamu so bile norme kulture in arhitekture zapisane v koranu, v hinduizmu pa so bile dogovorne. Med-
tem ko je hindujska arhitektura za premoščanje vmesnih prostorov upora-
bljala kamnite in lesene prečne drogove oziroma preklade, so muslimanski gradbeniki uporabljali svoje znamenite oboke.

Ker se je islam rodil v puščavah Arabije ter zrasel v Perziji in ožji Aziji, je za gradbeni material uporabljal opeko in malto. Hindujski gradbeniki pa so že tisoč let pred prihodom muslimanov uporabljali kamne. Svetišča vedno odražajo osnovne značilnosti njihovih verskih prepričanj. Mošeja je kot simbol ikonoklastične religije skromne in asketske notranjosti, brez oltarja in kapelic s čaščenimi svetniki. Na drugi strani pa je hinduistični tempelj dom božanskih bitij, njihove svetosti in skrivnosti, vedno posvečen bogu ali boginji, katere podobe in kipi krasijo njegove prostore.

Prve islamske mošeje so s svojo skromnostjo, ki je dovoljevala zgolj napisana ali vgravirana verska sporočila in geometrične vzorce, skušale na-
sprotovati in presegati z bogastvom napihane in bahate hindujske templje (malce podobno je bilo razmerje med protestantskimi in katoliškimi cer-
kvami v Evropi in Sloveniji).

Prvi trki obeh kultur in religij so bili predvsem obeleženi z nestrpnostjo in uničevanjem. Muslimanski vojščaki so z versko gorečnostjo in s pomo-
čjo razbesnelih slonov do tal razdejali vse osvojene trdnjave in pomemb-
ne verske in kulturne institucije. Prav zato okoli verskih središč islama na ravninah gornjega Gangesa, npr. Delhija in Ajmerja, sploh ne zasledimo nobenih hindujskih zgradb in spomenikov.